

**analyse landschap omgeving
agrarisch erf
Boerlestraat 9-9a
Wijhe
220307**

**Het agrarische erf ligt in het kommenlandschap van het rivierengebied de IJssel.
Het ruimtelijk beeld van het landschap rond het plangebied wordt bepaald door de afwisseling van open en gesloten groene gebieden.
De verspreide bosjes en beplanting langs wegen en erven geven het gebied een sterke ruimtelijke structuur en eigen karakter en identiteit.
De ligging van het plangebied, tegen een bosrand en temidden van opgaande randbeplantingen vormt een sterk landschappelijk kader, waardoor het erf relatief besloten is.
De aanplant van een singelbeplanting met streekeigensoorten is een door de gemeente gestelde randvoorwaarde.
Het agrarische erf zal zich op termijn als een 'groenblok' in het landschap manifesteren.**

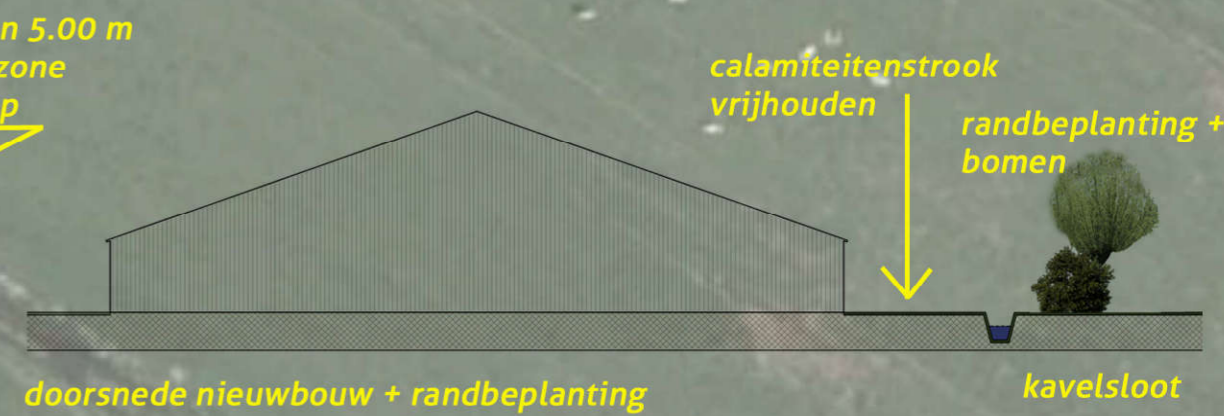
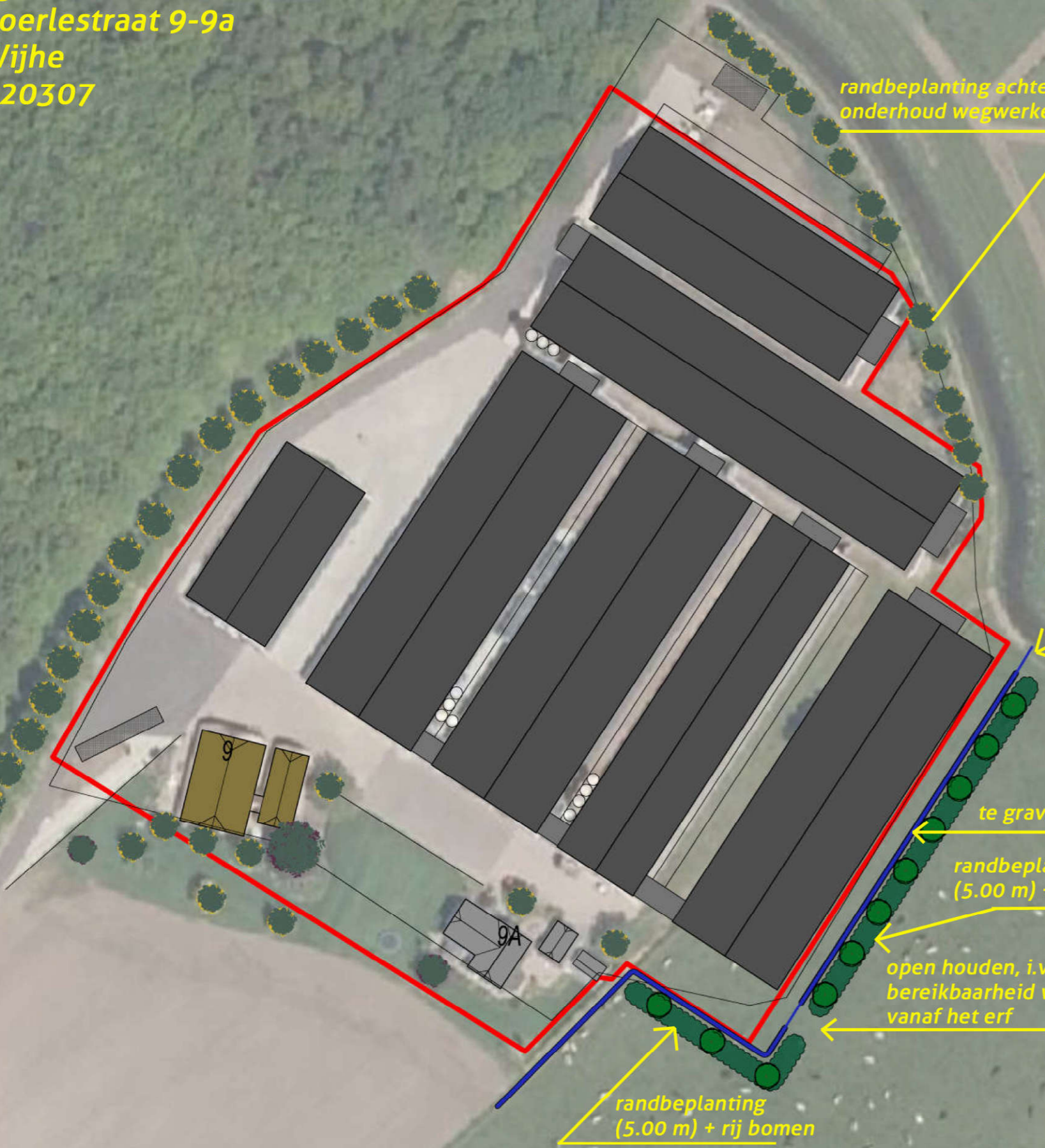
zicht op het agrarische erf vanaf punt A

zicht op het agrarische erf vanaf punt B

landschappelijke inpassing
 agrarische erf
 Boerlestraat 9-9a
 Wijhe
 220307

legenda

- bebouwing
- grens bouwblok
- bebost gebied
- bestaande bomen
- A-watergang
- te planten singelbeplanting
- te planten knotbomen
- te graven sloot

5 10 25 50 75 100 m

Stichting Landschapsbeheer Gelderland heeft een reeks informatiebladen voor bewoners van het buitengebied ontwikkeld. Hierin staan praktische tips voor de aanleg en beheer van kleine landschapselementen, teneinde de kwaliteit van het landschap te versterken.

Houtsingel

Een houtsingel is een brede landschappelijk waardevolle afscheiding, vaak ook tussen weilanden, die bestaat uit bomen en struiken. Een houtsingel is een lijnvormig landschapselement van 4 tot maximaal 20 meter breed. Houtsingels lijken veel op houtwallen. Bij een houtwal is er sprake van een opgeworpen wal, waar de beplanting op staat.

ALGEMENE AANPLANTINSTRUCTIE

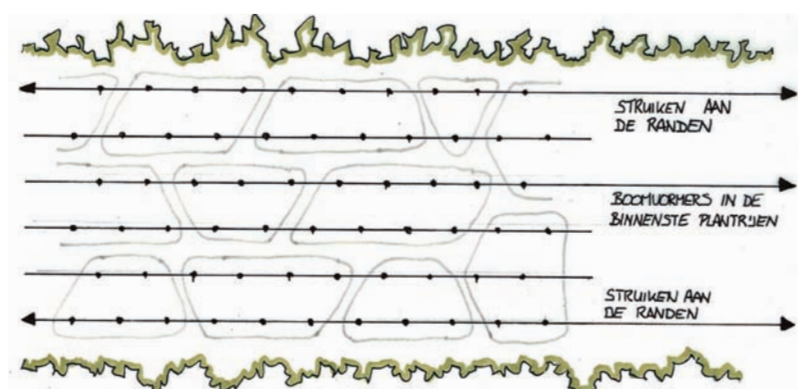
1. Het aanplanten van een houtwal of singel kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. Gebruik inheems plantmateriaal, wat passend is in de streek.
2. Voor de aanplant wordt vaak gekozen voor 3-jarig bosplantsoen met de maat 80-100 cm hoogte.
3. De te beplanten oppervlakte dient te worden bewerkt, dit kan door frezen en/of planten in bewerkte grond.
4. Plant de soorten aan in groepen van minstens 5-7 stuks per soort. Op die manier voorkomt u dat langzaam groeiende soorten worden overgroeid door snel groeiende soorten.
5. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat (houd de grond op de schop), plaats het plantsoen zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantsoen vasthoudt. De grond iets aanduwen.
6. Indien u niet direct alle bomen en/of struiken kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen en/of struiken tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

opkuilen

SPECIFIEKE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Plant de houtsingel of houtwal in rijen aan met een plantafstand van bij voorkeur 1,50 bij 1,50 meter.
2. Boomvormers dient u in het midden van de singel aan te planten, struiken aan de randen.

bovenaanzicht aanplantschema

INSTRUCTIES NA AANPLANT

1. Plaats een afrastering op 2 meter afstand van de houtsingel, om de nieuwe aanplant tegen vraat door vee te beschermen.
2. Geef de jonge aanplant, indien mogelijk, met name de eerste twee jaar na aanplant voldoende water in droge perioden en houd het element zoveel mogelijk onkruid vrij.

BEHEERINSTRUCTIES

Goed onderhouden houtwallen en houtsingels bestaan uit een boom-, kruid- en struiklaag. Na ongeveer 5-6 jaar zullen de takken in de houtsingel of wal elkaar gaan raken en dient er waar nodig gesnoeid en gedund worden. Na 10 jaar is de eerste keer onderhoud noodzakelijk.

De meeste houtsingels en houtwallen worden als hakhout beheerd en tussen de 10-12 jaar afgezet. Afzetten betekent dat de bomen en struiken tot 10 à 20 cm boven de grond worden afgezaagd. De bomen en struiken groeien uit zichzelf weer uit. Bij voorkeur dient er kleinschalig gewerkt te worden waarbij niet alle singels tegelijk een onderhoudsbeurt krijgen. Om de variatie in leeftijd te waarborgen dient ieder jaar, afhankelijk van het onderhoudsinterval, een gedeelte van de singel te worden afgezet.

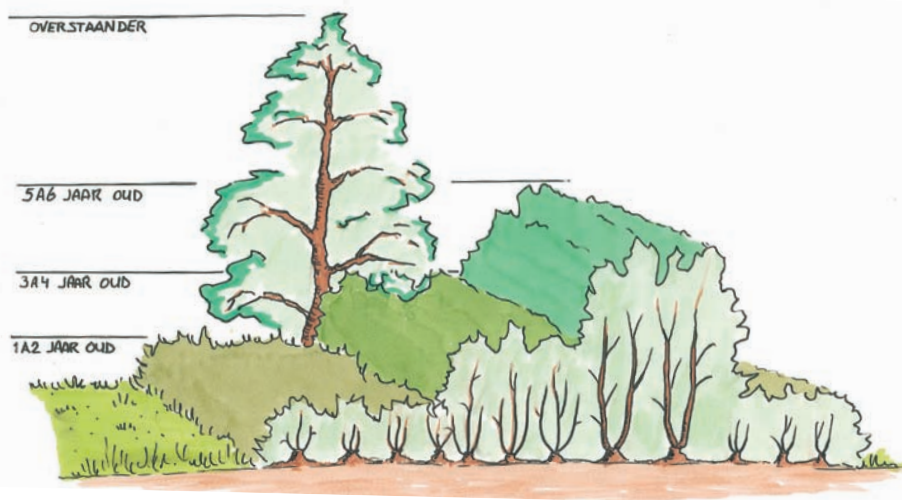
Bij het afzetten is het in elk geval van belang dat er genoeg licht op de bodem valt om de stobben te laten uitlopen. Dat betekent vaak een vrij drastische dunning. Oude bomen blijven meestal staan, evenals bomen met holten die vaak het domein van vogels en vleermuizen zijn.

2 jaar na afzetten

3-4 jaar na afzetten

houtsingel met hakhoutbeheer

Tekst en beeld:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.

T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.

I www.landschapsbeheergelderland.nl.

November 2010, op de website is de hele reeks te bekijken.

Zorg voor ons landschap
MAAK JE ERF GOED

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.

Aanbevolen beplanting

De beplanting in de polder is over het geheel genomen sterk aan de bodemsoort (veen op zand) gerelateerd. Om een indruk te geven welke soorten geschikt zijn en goed op een erf passen is de volgende beplantingslijst samengesteld.

Bomen

Solitair op het voorerf/in de tuin:

Paardekastanje	Aesculus hippocastanum
Zomereik	Quercus robur
Linde (ook als leiboom)	Tilia hollandica

Op het achtererf en/of in de singel:

Veldesdoorn	Acer campestre
Zwarte els	Alnus glutinosa
Ruwe berk	Betula pendula
Zomereik	Quercus robur
Zachte berk	Betula pubescens
Gewone es	Fraxinus excelsior

Singels (heesters)

Wilde kamperfoelie	Lonicera periclymenum
Vuilboom	Rhamnus frangula
Zwarte bes	Ribes nigrum
Schietwilg	Salix alba (ook geknot)
Geoorde wilg	Salix aurita
Gewone lijsterbes	Sorbus aucuparia
Bittere wilg	Salix purpurea
Hulst	Ilex aquifolium

Onderstaande soorten zijn erg krachtige groeiers:

Grauwe wilg	Salix cinerea
Gewone vlier	Sambucus nigra
Vogelkers	Prunus padus

Hagen

Liguster	Ligustrum vulgare
Meidoorn	Crataegus monogyna

Eventueel kunnen onderstaande soorten worden gebruikt:

Beuk	Fagus sylvatica (niet als boom)
Haagbeuk	Carpinus betulus
Veldesdoorn	Acer campestre

Acer campestre

Meidoorn

De siertuin

In de siertuin worden diverse soorten heesters en andere planten geadviseerd. Ten aanzien van de houtige gewassen wordt afgeraden om uitheemse soorten toe te passen.

Sierheesters

Boerenjasmijn	Jasminium (diverse soorten)
Hortensia	Hydrangea (diverse soorten)
Ribes	Ribes (diverse soorten)
Spirea	Spirea japonica
Sering	Syringa vulgaris (diverse soorten)
Sneeuwbal	Viburnum (diverse soorten)
Weigelia	Weigelia (diverse soorten)

Boerenjasmijn

Vaste planten

Duizendschoon	Helleborus argutifolius
Helleborus (nieskruid)	Aster (diverse soorten)
Herfstaster	Sempervivum
Huislook	Diverse soorten
Lupine	Diverse soorten
Margriet	Aconitum cammarum
Monnikskap	Paeonia (diverse soorten)
Pioenroos	Lychis (diverse soorten)
Prikneus	Primula (diverse soorten)
Slanke sleutelbloem	Verbascum
Toorts	Viola
Violtje	Doronicum
Voorjaarszonnebloem	

Eenjarigen

Afrikaantjes	Tagetes
Goudsbloem	Calendula officinalis
Oost-Indische kers	Tropaeolum speciosum
Pronkerwt	Lathyrus clymenum
Ridderspoor	Delphinium
Strobloem	Helichrysum italicum

Tweejarigen

Judaspenning	Lunaria annua
Madeliefje	Bellis perennis
Muurbloem	Cheiranthus cheiri
Stokroos	Althaea rosea
Vingerhoedskruid	Digitalis purpurea

Bollen en knollen

Kunnen in het gazon voor de boerderij en in de zijbeplantingen worden gepoot. Aan de zijkanten wordt het afgeraden veel verschillende en erg kleurrijke soorten te poten.

Lelietje der Dalen	Convallaria majalis
Blauw druifje	Muscari botryoidis
Boeren Lelie	Lilium Hollandicum-hybriden
Bonte Krokus	Crocus vernus
Lis	Iris pseudacorus
Narcis	Narcissus (diverse soorten)
Sneeuwkllokje	Galanthus caucasicus
Tulp	Tulipa Liliaceae (diverse soorten)

Sneeuwkllokje

Klimplanten

Druif (zuidmuur)	Vitis vinifera
Kamperfoelie	Lonicera periclymenum
Lonicera nudiflorum	

Rozen kunnen met mate worden toegepast.

Bepantingslijst fruitbomen

Plant advies voor vruchtbomen in particuliere fruitgaard

Er zijn verschillende soorten fruitbomen en struiken te verkrijgen. Allereerst dient men een keuze te maken uit de verschillende boomvormen:

hoogstam

halfstam

laagstam

struikvorm

Daarna is het zaak een

onderstam te kiezen.

Deze bepalen

de groeikracht van de boom of struik.

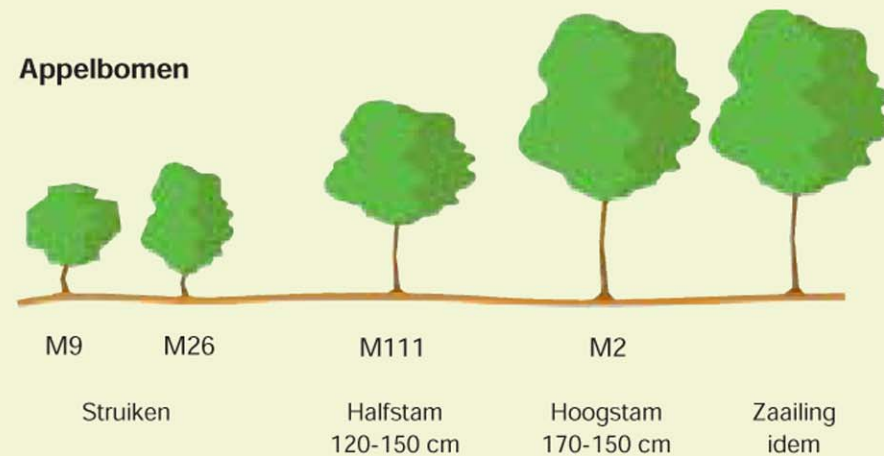
Onderstammen

Appels	Peren	Pruimen
M - 9	Kwee-c	St. Julian A
M -26	Kwee-a	Bromthon
M -106	Zaailing	
M -111		
M - 2		
Zaailing		

Fruitgaard

In de Polder Mastenbroek zijn de volgende soorten appels, peren etc. bijzonder geschikt.

Appels

Alkmene
Bramley's Seedling
Golden Winter Permain
Golden Delicious
Glorie van Holland
Gravensteiner
Groninger Kroon
Gloster
James Grieves
Zoete orange

Jonagold
Jacques Label
Lobo
Lombarts Calville
Lemoen appel
Reinette van Ekenstein
Blonde Goudreinette
Orange Reinette
Precent van Engeland
Zoete Pippeling

Tranparante cronckels
Tydemans Erly Worchester
Jan Steen
Cellini
Mack Intosh
Winston
Notaris appel
Melrose
Karmijn

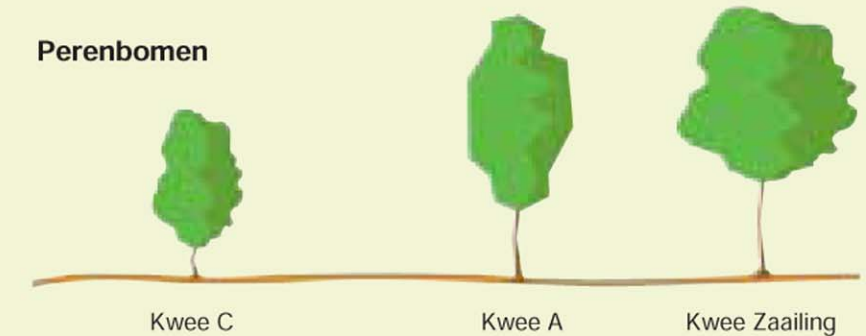
Peren

Beurre Hardy
Beure Lebrun
Beure Beukens Butter Birne
Beure Alexandre Lucas
President Roosevelt
Precocoe de Trevoux
Williams Duchesse

Bonne Louise d'Avranches
Conference
Clapp's Favourite
Callebasse Tierlemont
President Louttreule
Seigneur d'Esperen
Zwijndrechtse wijnpeer

Comtesse de Paris
Doyenne du Comise
Dr. Julius Guyot
Fondante de Charneux's
Packham's Triumph
Williams Boncretien
Soldat Labreur

Perenbomen

Pruimen

Belle de Louvian
Dubbele Boeren Witte
Reine Claude d'Althan
Monigneur Hatif (wijnpruim)

Czar
Earl Laxton
Reine Claude d'Olliens
Reine Claude Verte

Eldense Blauwe
Reine Victoria
Opal

Walnoten

Amanda Princesse
Chanaigne Bourreu

Rode bessen

Jonkheer van Tets
Stanza
Rolan
Fay's Prolivic

Witte bessen

Blanca

Zwarte bessen

Zilver gieter
Phoenix
Trithon
Ben Lemon

Frambozen

Schoneman
Marwe
Autum Blitz

Streekeigen en inheemse bomen en struiken Overijssel

Streekeigen en inheemse bomen en struiken zijn soorten die van nature in een gebied voorkomen (standplaats) en soorten die hieraan zijn toegevoegd vanuit cultuurhistorisch perspectief (streekeigen). Onderstaande tabel laat een overzicht zien van streekeigen en inheemse bomen en struiken. Voor de volledigheid zijn in de lijst zowel inheemse als streekeigen soorten voor Overijssel opgenomen. Inheemse beplanting heeft de voorkeur, zie kolom 3. In deze kolom staat bij veel soorten ook aangegeven of de verspreiding van de soort beperkt zou moeten worden tot specifieke delen van Overijssel. *Bron: Bremer, P. Provincie Overijssel, 2012.*

Nederlandse naam	Latijnse naam	Inheems voor Overijssel
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>	Ja Op vochtige/natte bodems.
Ruwe berk	<i>Betula pendula</i>	Ja
Zachte berk	<i>Betula pubescens</i>	Ja Op vochtige / natte bodems.
Haagbeuk	<i>Carpinus betulus</i>	Ja Zuidelijk Overijssel, natuurlijk voorkomen in Twente en Zuid Salland.
Bosrank	<i>Clematis vitalba</i>	Ja Beperkt tot IJsseldal. Wordt in landschapsprojecten echter niet aangeplant.
Rode kornoelje	<i>Cornus sanguinea</i>	Ja IJsseldal en Oost Twente. Met mate aanplanten.
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>	Ja IJsseldal, Zuid Salland, Twente. Ook Hoge Land van Vollenhove en keileemgebied Paasloo – Woldberg.
Tweestijlige meidoorn	<i>Crataegus laevigata</i>	Ja IJsseldal, Twente, elders zeldzaam. Hoge dichtheid in Twente, verspreid en lage dichtheid in groot deel van Salland en delen van West Overijssel.
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	Ja

Streekeigen en inheemse bomen en struiken Overijssel

Nederlandse naam	Latijnse naam	Inheems voor Overijssel
Brem	<i>Cytisus scoparius</i>	Ja Met mate aanplanten.
Wilde kardinaalmuts	<i>Euonymus europaeus</i>	Ja Alleen aanplant langs de Dinkel en langs andere beken. Niet in hoogveen- en laagveenontginningsgebied.
Es	<i>Fraxinus excelsior</i>	Ja Vochtige/natte bodems. Grote probleem op dit moment met essentakziekte. Wachten met aanplant totdat ongevoelige lijnen beschikbaar zijn.
Hulst	<i>Ilex aquifolium</i>	Ja Vechtdal en Oost Twente. Inheems op de hogere zandgronden.
Jeneverbes	<i>Juniperus communis</i>	Ja
Wilde appel	<i>Malus sylvestris</i>	Ja Komt voor op enkele plekken in Twente.
Wilde mispel	<i>Mespilus germanica</i>	Ja Vechtdal en Oost Twente. Verspreid voorkomen in Oost Twente. Soms duidelijk gerelateerd aan aanplant, vaak natuurlijk ogend. Heel soms met verjonging.
Wilde gagele	<i>Myrica gale</i>	Ja
Grove den	<i>Pinus sylvestris</i>	Ja Met mate aanplanten.
Ratelpopulier	<i>Populus tremula</i>	Ja Beslist geen soort om aan te planten!
Zwarte populier	<i>Populus nigra</i>	Ja Beperken tot Dinkel- en Ijsseldal.
Zoete kers	<i>Prunus avium</i>	Ja Ijsseldal en Oost Twente.

Streekeigen en inheemse bomen en struiken Overijssel

Nederlandse naam	Latijnse naam	Inheems voor Overijssel
Gewone vogelkers	Prunus padus	Ja
Sleedoorn	Prunus spinosa	Ja
Wilde peer	Pyrus pyraister	Ja Incidenteel in Oost Twente en houtwallengebied Paasloo-Woldberg.
Zomereik	Quercus robur	Ja
Wintereik	Quercus petraea	Ja Inheems op de Sallandse Heuvelrug met oude populatie. Bij aanplant op Sallandse Heuvelrug is aanplant van wintereik te overwegen met plantmateriaal dat gebaseerd is op de Heuvelrug populatie. Verder in Overijssel met mate aanplanten.
Wegedoorn	Rhamnus cathartica	Ja Ijsseldal, Oost Twente, Vecht, Tamelijk zeldzame soort, met natuurlijke populatie met relatief hoge trefkans in Dinkeldal. Elders zeldzaam in Twente, Ijsselgebied en Noordwest Overijssel. Met mate aanplanten.
Sporkehout (vuilboom)	Rhamnus frangula	Ja Een soort die groot vermogen heeft nieuwe lijnelementen (houtwallen) te koloniseren.
Zwarte bes	Ribes nivgrum	Ja Veel verwildering uit moestuinen.
Kruisbes	Rives uva-crispa	Ja Ijsseldal en Oost Twente. Veel verwildering uit moestuinen.
Bosaalbes	Ribes rubra	Ja Oost Twente. Veel verwildering uit moestuinen.
Hondsroos	Rosa canina	Ja
Beklierde heggenroos	Rosa tomentella	Ja Plaatselijk ten zuiden van de Vecht en in het houtwallengebied Paasloo-Woldberg.

Streekeigen en inheemse bomen en struiken Overijssel

Nederlandse naam	Latijnse naam	Inheems voor Overijssel
Kale struweelroos	Rosa dumalis	Ja Vindplaatsen in Twente en in houtwallengebied Paasloo-Woldberg.
Egelantier	Rosa rubiginosa	Ja Relatief zeldzaam in Noordoost Twente en houtwallengebied Paasloo-Woldberg. Ook in IJsseldal soms in heggen. Met mate aanplanten.
Kleinbloemige roos	Rosa micrantha	Ja Vindplaats Vecht en Oost Twente.
Viltroos	Rosa tomentosa	Ja Vindplaatsen Noordoost Twente.
Schietwilg	Salix aqlba	Ja
Kraakwilg	Salix fragilis	Ja Langs rivieren.
Geoorde wilg	Salix aurita	Ja Zeer zeldzaam op dit moment.
Grauwe wilg	Salix cinerea	Ja
Boswilg	Salix caprea	Ja Algemene verspreiding.
Bittere wilg	Salix purpurea	Ja Vechtdal en Oost Twente. Terughoudend bij aanplant in Vechtdal.
Laurierwilg	Salix pentandra	Ja Noord Overijssel, zeldzaam. Kerngebied van soort in zuidelijk deel van De Wieden en Staphorsterveld. Daarbuiten mogelijk steeds groeiplaatsen vanwege aanplant.
Amandelwilg	Salix triandra	Ja
Katwilg	Salix viminalis	Ja
Kruipwilg	Salix repens	Ja Niet aangeplant.

Streekeigen en inheemse bomen en struiken Overijssel

Nederlandse naam	Latijnse naam	Inheems voor Overijssel
Gewone vlier (zwarte vlier)	<i>Sambucus nigra</i>	Ja Is de snelste natuurlijke soorten die ergens natuurlijk verschijnt op veelal met voedingsstoffen aangerijkte grond. Aanplant van deze soort is niet zo nodig, dus met mate aanplanten.
Trosvlier (bergvlier)	<i>Sambucus racemosa</i>	Ja Is bezig met natuurlijke opmars. Aanplant niet zo nodig, dus met mate aanplanten.
Wilde lijsterbes	<i>Sorbus aucuparia</i>	Ja Bij herstel van houtwallen/singels: aanplant is mogelijk, maar soort verschijnt ook spontaan tamelijk snel als in directe omgeving bronnen aanwezig zijn.
Hollandse linde	<i>Tilia x euopaea</i> / <i>Tilia x vulgaris</i>	Ja Solitair of leiboom. Alleen op erven inplanten, niet in buitengebied.
Winterlinde (kleinbladige)	<i>Tilia cordata</i>	Ja Oost Twente verspreide vindplaatsen. Een soort die NIET in staat is zich spontaan te vestigen. Alle groeiplaatsen in Twente zijn van grote historische waarde. Aanplant terughoudend en historisch doordacht doen in buitengebied. Hierbij rekening houdend met al bestaande groeiplaatsen.
Zomerlinde	<i>Tilia platyphyllos</i>	Ja Zeldzaam, vaker ingeplant als solitair of leiboom. Heel terughoudend met aanplant in buitengebied Noordoost Twente.
Gaspeldoorn	<i>Ulex europaeas</i>	Ja Voorkomen in Twente sporadisch. Vooral in gemeente Hof van Twente in bosranden en soms in houtwal. Aanplant bij ecoduct de Borkeld. Met mate aanplanten.
Ruwe iep (bergiep)	<i>Ulmus glabra</i>	Ja Vindplaatsen in Oost Twente. Met mate aanplanten.

Streekeigen en inheemse bomen en struiken Overijssel

Nederlandse naam	Latijnse naam	Inheems voor Overijssel
Fladderiep (steeliep)	Ulmus laevis	Ja Vindplaatsen in Zuidoost Twente. Met mate aanplanten.
Gladde iep (veldiep)	Ulmus minor	Ja
Gelderse roos	Viburnum opulus	Ja Alleen in wallen en singles op natte locaties. Bij aanplant is aandeel nogal eens bovennormaal geweest (te hoge dichtheid).
Gewone esdoorn	Acer pseudoplatanus	Nee Op de Woldberg komt een grote stoof van deze soort voor, wat er op wijst dat soort al langer in provincie voorkomt, i.ig. meer dan 200 jaar. Gezien aanplant en makkelijke verwildering geldt toch advies deze soort niet verder aan te planten.
Noorse esdoorn	Acer platanoides	Nee
Veldesdoorn (spaanse aak)	Acer campestre	Nee Beperkt tot enkele plekken in Oost Twente, in het recente verleden vaak aangeplant in singels tijdens ruilverkavelingen en landschapsprojecten. In dit geval dus niet langer aanplanten tenzij in Oost Twente of slechts gebruiken als hegtype op erven.
Witte els	Alnus incana	Nee
Zuurbes	Berberis vulgaris	Nee Van zuurbes komt bij Zwolle een populatie voor die mogelijk meer dan 250 jaar oud is. Aanplant van enige zuurbes in regio Zwolle bij herstel van heggen kan een overweging zijn.
Gele kornoelje	Cornus mas	Nee
Rood peperboompje	Daphne mezereum	Nee Eén vindplaats bij Diepenheim. En één vindplaats in Gooijer Mars bij Deventer.

Streekeigen en inheemse bomen en struiken Overijssel

Nederlandse naam	Latijnse naam	Inheems voor Overijssel
Beuk	Fagus sylvatica	Nee Beperken tot hegtype op erven of op landgoederen. Autochtone beuken inheems op Veluwe, elders mogelijk niet. Op Woldberg zeer oude beukenstoven op houtwallen. Deze zijn ongetwijfeld aangeplant.
Wilde liguster	Ligustrum vulgare	Nee Slechts beperken tot hegtype op erven.
Schijnhondsroos	Rosa subcanina	Nee Eén vindplek, Zwolle Noord/IJssel.
Taxus	Taxus baccata	Nee Beperken tot hegtype op erven. Taxus neemt toe in Overijsselse bossen door verwildering uit tuinen, parken. Soort kwam hier vroeger zeker natuurlijk voor op lemige bosgronden. Maes veronderstelt voorkomen in Zuid Twente.